



UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**R. P. F. Felicis Potestatis Panormitani Ordinis Minorum S.
Francisci de Observantia ... Examen Ecclesiasticum**

Potesta, Felice

Coloniæ, 1712

Cap. IX. De legentibus libros hæreticorum.

urn:nbn:de:hbz:466:1-40060

loquitur delictis concessis personis particularibus, non de privilegiis Regularium.

400 Dico tamen, Generales Regularium, etiam Societatis, huiusmodi licentias concedere non posse. Dian. *pr. 3. tr. 13. ref. 49. Bord. in Trib. fidei cap. 24. n. 34.* quia Urb. VIII. annullat omnes, & singulas licentias, etiam per Constitutiones Apostolicas, & quavis ex causa, & quibusvis personis, quomodo libet privilegiatis concessas; & in fine ad huiusmodi licentias dandis excludit omnes, præter ibi nominatos, ut *num. 349.* ac protode omnia privilegia, quæ quoad hoc tenent, excludit; tum quia [ut bene advertit Diana] Inquisitores adhuc possunt libros prohibitos legere, quia hoc eis competit ex privilegio concessio dignitati, & non personæ; & Bulla Urb. annullavit licentias personis privatis concessas, non privilegia: si cut viget post Bullam Urb. non possunt Inquisitores libros jam prohibitos legere, nec licentiam eos legendi concedere, sic nec possunt Generales Regularium.

His de rationibus Diana cit. ait, se impetrasse, & obtinuisse à Sacra Congreg. Univ. Inquisit. licentiam legendi libros quomodo libet prohibitos, & eam registrasse hic Patrum in Tribunali S. Officii die 20. Augusti 1636.

401 His igitur quinque conditionibus positis, legentes, retinentes, imprimentes, vel defendentes libros hæreticorum, censuram Bullæ Cœnæ incurunt.

C A P U T IX.

De legentibus libros hæreticorum.

402 **L**egere dicitur non solum, qui voce, sed etiam qui tacitus oculis librum percurrit,

403 Legens, ignorans tamen linguam latinam, aut aliam, quâ est liber confectus, nec peccat, nec incurrit censuram. Diana *par. 1. tr. 11. ref. 36. Bord. in man. consult. sect. 49. n. 12. & 72.* & apud ipsum Sanchez, Del Bene, & alii contra Bonac. quia cessat finis legis, nempe periculum infectionis, & odium Auctoris, quia Auctor ex lectione intelligentis, non ignorantis, honorem consequitur: lectio namque illa est materialis, importans præcisè sonum articulatum verborum, quo pacto etiam à psittaco edi solet: hic locum habet illud Catonis; *Legere, & non intelligere, non est legere;* per talem ergo lectionem, nec periculum adest, nec communicatio cum hæretico in doctrina.

414 Si verò illum per notabile tempus retineat, peccat mortaliter, & incurrit censuram; 1. quia talis retentio est in periculum infectionis aliorum, & in honorem Auctoris; 2. quia retentio per Bullam Cœnæ independenter à lectione prohibetur: constat per particulam disjunctivam, *aut, in n. 321. legentes, aut retinentes.* Leander *de cens. tr. 3. disp. 1. q. 63.*

415 Legentes curiositatis causâ, aut ob sermonis elegantiam, non excusantur. Leander *de censur. tr. 3. disp. 1. qu. 53.* quia hæc non liberant à periculo infectionis. Tum quia prohibitio est absoluta, nec Bulla considerat affectum legentis, sed factum.

416 A censura excusatur, qui librum hæretici aliàs sæpè lectum, & mente retentum memoriâ recitet, etiam ex malo fine. Leander *est. q. 56. Bord. in man. consult. sect. 49. num. 48.* Navarr. Fagun. Del Bene, & nonnulli alii apud eos; quia recitare non est legere, nec Bulla finem legentis, sed factum considerat.

417 Non excusatur famulus, si legat de mandato domini, ipsi domino audire volenti,

lenti, si famulus, quod legit, intelligat; quia verè legit.

Excusatur verò quis, si legat de mandato alterius, à quo prudenter grave damnum timet. *Bord. cit. n. 41. Leander cit. q. 57. & alii*; quia metus gravis cadens in virtum constantem excusat à transgressione præcepti Ecclesiastici: in Leander cum permultis de *cenfur. tr. 1. disp. 9. q. 2* contra Durandum; quia non potest de pietate S. Matris Ecclesie præsumi, quòd velit præcepta sua cum gravi damno obligare, suaque pœnas ligare. Tum quia, qui ex gravi metu transgreditur, non censetur contumax, quia non ex contemptu, sed necessitate.

Rationes in oppositum explicantur de metu levi.

418 Ipse hæreticus, si suum librum hæresim continentem, aut de Religione tractantem legat, aut retineat, est pariter excommunicatus excommunicatione Cœnæ, ex duplici titulo, videlicet ratione hæresis, & ratione lectionis, vel retentionis libri hæresim continentis, aut de Religione tractantis. *Leander de cenfur. tr. 3. disp. 1. q. 5.*

419 Semper autem in lectione librorum prohibitorum est attendenda gravitas materiæ, ubi commune est, quòd legens partem notabilem; in qua non est error, peccat mortaliter, & censuram incurrit, si lectio sit sub censura prohibita; quia ob nimium errorem notus liber est prohibitus, & sic quoad sui omnes partes; & satis doctè advertit *Tamb. in 2. lib. Decal. cap. 1. §. 7. n. 35.* Quòd si consultò legas paucas lineas illas, ubi est error, ob quem liber fuit prohibitus, pecces mortaliter, & respectivè censuram incurras; quia cum illæ lineæ sint tota causa prohibitionis, inobedientia erit gravis: si autem eas legas non consultò, sed casu, excusaris ob parvitatem materiæ *v. n. 367.*

Q U Æ R E S I

420 *An famulus legendo librum hæresim impulsus à domino metu gravis cadente in virtum constantem, incurrit censuram, si metus sit inobediens in contemptum Religiois, & potestatis Ecclesie?*

Peccare mortaliter, sed non incurtere censuram, tenent *Candidus, & Salus* in *Leandrum de cenfur. tract. 2. disp. 9. q. 2.* Ratio est, quia hic non peccat contra præceptum Ecclesiasticum de non legendis libris hæreticorum sub pœna censure; nisi præceptum Ecclesiasticum non obligat contra detrimento: sed contra præceptum divinum tuendi fidei, & Religionem, quòd obligat etiam cum periculo vite.

Resp. peccare mortaliter, & censuram currere. *Leander cit. Bord. in mon. 1666. sect. 49. n. 41. Villalob. Filliac. & alii* permulti. Ratio 1. quia contemptus huius ab intrinseco malus, ut nullà ratione cohonestari. Ratio 2. quia cum auctoritate iste obligetur sub mortali præcepto ad non legendum, prudenter præsumitur quòd etiam Ecclesia velit illum in præcepto sub censura obligare.

Q U Æ R E S II

421 *An audiens alium legentem librum hæretici incurrat censuram?*

Negat *Azorius, Sayrus, Grassi, Lorenz.* in *Leandrum de cenfur. tr. 3. disp. 1. q. 1.* si audiat casu, aut si alium sua voluntate gentem ad audiendum accedat. *Alia* verò, si consilio, iussu, petitione, invito inducat alium, ut sibi legat. Ratio 1. quia qui per alium facit, per se ipsum videtur, 2. quia iste non se habet legentem, sed active influendo, & idèò legat. **A**bsolutè affirmant *Leander cit. p. 1.*

839. Suarez, & Roccafful. apud ipsum, si-
ve audiat calu, siue consilio, iustu, petitione,
aut mandato inducendo. Ratio est, 1. quia
lectio constat ex duplici actione, nempe
ex prolatione, & perceptione verborum;
alioque audiens, cum percipiat verba, quæ
proferuntur, dicitur lectionem consummare,
& sic legere completivè, 2. quia idem est
periculum infectionis in audiente, & le-
gente.

Resp. quòd audiens legentem librum ha-
retici, siue primo, siue secundo modo au-
diat, peccat mortaliter, sed non incurrit
censuram. Port. ver. *Librorum prohibitio in*
alibi. n. 11. Tamb. lib. 2. *Decal. c. 1. §. 7.*
n. 32. Diana par. 1. tr. 11. ref. 133. & apud
ipsum Filiv. Sanchez, Bonac. & permulti.
Ratio est, quia ex jure verba legis pœnalis
sunt in propria, & stricta significatione ac-
cipienda.

Imò Tamb. cit. n. 33. concedit, quòd si
dominus audiat famulum indoctum suo
iustis legentem librum latinum prohibitum,
non peccet, nec incurrit censuram: non
dominus, quia non legit, nec dicitur coo-
perari peccato alterius, quia solum inducit
famulum ad materiale lectionem, quæ
non est prohibita: v. n. 403. non famulus,
quia materialiter legit. Dico tamen, famu-
lum peccare mortaliter ratione cooperatio-
nis, si sit periculum infectionis in domino
audiente; præsertim si sciret, eum audire
autimo errorem addiscendi.

422 Ad rationes oppositas, ad 1. prima
opinionis; in recensita regula, qui per alium
facit, &c. factio non accipitur propriè, &
strictè, sed interpretatur per fictionem juris;
delicta verò in ordine ad pœnas, præsertim
censuras, non finguntur: hinc ex communi
sententia censura lata contra facientes non
afficit mandantes, consulentes, inducentes,
Potest. Exam. Ecclesiast. Tom. II.

&c. Bord. cit. n. 35. cum Bonac. q. 1. de cens.
par. 6. Barb. & alii; inducens autem alium
ad legendum, propriè non dicitur legere,
quia [ut advertit Bord. cit.] lectio est actus
physicus vitalis, inductio verò est actus mo-
ralis.

Per hoc solvitur secunda ratio, quia iste
se habet activè actione morali, non physica,
physicè autem quoad lectionem, quam au-
dit, passivè se habet; ac proinde propriè non
legit.

423 Ad 1. secundæ opinionis: lectio qui-
dem dicit duas actiones, prolationem scili-
cet, & perceptionem, seu intelligentiam
verborum, quæ tamen utraque sit in ipso
proferente, quasi actus immanens: hinc ex
defectu intelligentiæ in ipso proferente,
diximus n. 403. quòd legens, & non intelli-
gens, non est legens; ac proinde à censura
excusetur.

424 Ad 2. licet idem sit periculum infe-
ctionis in audiente, & legente, non sequitur,
quòd audiens censuram incurrat, sicut le-
gens, quia lex solum expressit legentes, non
audientes; quod apertè demonstrat noluisse
audientem comprehendere; quia ex jure, si
aliud voluisset, expressisset; & in odiosis non
valet argumentum de casu expresso ad ca-
sum non expressum ex identitate, aut simili-
tudine rationis: v. n. 489.

425 Ratio autem, quare lex legentes, non
audientes expressit, potuit esse; quia leges
non ad ea, quæ raro, sed quæ per se, & sæpè
contingunt, se referunt, leg. Nam ad ea. ff. de
legibus: lectio verò libri hæretici sæpè, audi-
tio raro contingit; nam legens sciens se de-
nunciandum, & puniendum, diligenter curat
in occulto legere, ut à nullo audiatur; cer-
tum namq; est, ut audiens legentem librum
prohibitum, teneatur illum denūciare. Bord.
in man. consult. sect. 49. n. 40. & ideo lex ful-
minando

K k k k k

minando

minando censuram, legentes, non audientes expressit.

QUÆRES III.

426 An legens librum heretici in Gallia, Anglia, & aliis locis, ubi Bulla Censura non est recepta, incidat in censuram?

Resp. negativè. Diana par. 2. tr. 1. 1. ref. 35. Leander de censur. tract. 3. disp. 1. quest. 51. Decanus, Sanchez, quamplures apud eos; quia hoc est commune cunctis legibus humanis: hinc Decanus in summ. theolog. tract. 3. cap. 6. quest. 8. num. 4. ait, multos Catholicos in Germania excusari à censura, quia multis in locis Bulla usu recepta non est.

427 Non excusatur autem in locis illis, ubi Catholici sunt cum hereticis permixti, & Bulla est usu recepta, ubi Leander cit. addit limitationem Hurtadi de Mendoza, his verbis.

Ait enim, quòd illi, ad quos non spectat tueri fidem, in dictis Provinciis, publica disputatione, aut scripto, minimè possint tales libros legere, quamvis sit cum animo errores confutandi, bene tamen illi, quibus incumbit fides propugnatio; quia tunc ipsa fides patere tur damnum, cum libris hereticorum non inspectis, non possint illorum errores oppugnari: possunt ergo, imò & debent tales Doctores huiusmodi libros in dicto casu legere.

CAPUT X.

De retinentibus libros hereticorum.

428 **R**etinere dicitur, qui apud se librum habet, sive proprium, sive alienum, quovis modo illum habeat, sive commodatum, sive ad ligandum, &c. sive retineat proprio, sive alieno nomine; quia Bulla

non requirit, quòd liber sit proprius retinentis, sed absolute prohibet, ne retineatur, & retinens alieno nomine, verè dicitur retinens. Bord. cit. sect. 49. n. 34. & in 7. lib. de cap. 14. n. 72. etiam si in aliena domo habeat. Bulemb. lib. 7. cap. 2. dab. 3. art. 1. n. Bonac. tom. 3. disp. 1. q. 2. par. 4. n. Hinc hic à censura non excusatur.

429 Retinens ad confutandum, non excusatur à censura. Bord. in man. cap. 1. sect. 49. n. 13. quia lex absolute prohibet, à libello respectum, non affectum, & intentio bona non potest cohonestare actum absolute prohibitum. potest autem hic à suspitione heresis se defendere, si id probet, ostendendo confutationes ante inventionem librorum factas. Bord. cit. n. 74. quia non potest praesumi suspectus de heresi, qui ex publico heresim impugnat: nec tunc adeo libellum infectionis constat contrario affectu, cum ex confutatione heresis contrarietur, quoniam nulla causa potest producere effectum sibi contrarium; unde sic licet error non potest causare frigus, ita nec confutatio heresis heresim: hinc ait Bord. cit. n. 74. lib. est singularis casus, ex quo ab excommunicatione non inferitur ad suspitionem heresis, quia constat de ejus destructione.

430 Item non excusatur à censura retinens, etiam si cognoscat, nullum esse librorum periculum; 1. quia hæc periculum non solum est facta ob periculum, verum etiam in odium hereticorum. Diana par. 2. tr. 1. 1. ref. 49. adeòque etiam si eedem periculo late agit Tamb. lib. 2. Dec. 1. 1. 1. 1. 1.

431 Non excusantur à censura Censurales portantes de uno in alium locum, vel vendentes scienter libros hereticorum. Leander de cens. tr. 3. disp. 1. q. 88. quia non sunt retentores, sed etiam fautores hereticorum.